

i sykesengen. Om nødvendig må hun også dø, men da dør hun i hvert fall med æren i behold. Slik lyder Weglings argumentasjon i korte trekk. Og det er prisverdig at noen andre enn Finn Skårderud, en kvinne og en ikke-medisiner, påtar seg å beskrive de historiske, kulturelle og samfunnsmessige sidene ved den ekstremt komplekse diagnosen anoreksi. Det er også bra at noen kaster inn en brannfakkell i vår selvgede medisinske kultur innimellom. Men hvorfor trenger hun Caterina av Siena til å fremme argumentet sitt?

Det er problematisk å sammenlikne det moderne fenomenet anoreksi (som hun for øvrig ikke differensierer, men behandler som om det skulle være samme fenomen hos alle de «syke») med noe som skjedde for 700 år siden, i et helt annet land på et helt annet sted. Hennes historiske håndverk i så henseende er ikke overbevisende, og det spørs om man i det hele tatt kan bruke historien til å fremme slike argumenter. Da må det i så fall gjøres mye grundigere! Dessuten må en så radikal påstand om at man skal la anorektikerne dø i ære også underbygges mye bedre dersom den skal tas på alvor. Dette kunne blitt to gode bøker: et polemisk innlegg om anoreksi eller en informativ bok om Caterina av Siena. Den foreliggende bok fungerer ikke som noe av delene, og der må forlag og konsulenter bære hovedansvaret. De har sviktet jobben sin!

Anne Kveim Lie

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

Til å bli klok av om utbrenthet

Børte T, Bloch Thorsen GR

«Du ser sliten ut»

Hvordan vi takler utbrenthet. 80 s, tab, ill.
Stavanger: Hertervig, 2002. Pris NOK 120
ISBN 89-92023-07-0

Dette er en popularisert liten heftebok om utbrenthet og arbeidsrelatert depresjon som først og fremst er beregnet på pasienter, pårørende og arbeidskolleger/arbeidsgivere. Forfatterne, psykiater Gerd Ragna Bloch Thorsen og journalist Torbjørn Børte, bringer i forordet en forebyggende intensjon, og boken kan også leses av dem som er i faresonen, slik som mange i helsevesenet...

Boken er i myke permer og har et noe upraktisk format. Undertegnede falt heller ikke for alle illustrasjonene, men de uthevede eksemplene og oppsummeringene i margene letter lesingen. Likevel kan nok layouten forbedres.

Boken består ifølge innholdsfortegnelsen av 12 kapitler, men denne inndelingen er

ikke tydelig under lesingen. De to første kapitlene handler om epidemiologi og definisjon. Utbrenthetsbegrepet er noe vagt definert, og ikke i samsvar med forskningen som finnes på området. De neste to kapitlene inneholder eksempler og sykehistorier, og beskriver veien til utbrenthet, både i møte med krevende arbeidsmiljøer og spesielle arbeidskolleger. Dette er gode og klinisk relevante kapitler, og med gjenkjennelige eksempler.

Spesielt bra er det at negative forhold ved arbeidsmiljøet omtales, og i et senere kapittel beskrives også arbeidsgiverens ansvar. Det skadelige ved interpersonelle konflikter og antisosiale trekk og hersketeknikk hos arbeidskolleger settes ord på slik at det er til å bli klok av.

Et par kapitler omhandler veien ut av uføret og tilbake til arbeidet. Her gis råd ikke bare til den utbrente, men også til pårørende, venner og arbeidskolleger. De siste kapitlene prøver å popularisere forskningen om epidemiologi og årsaksfaktorer. De omhandler personlighetstrekk, særlig utsatte yrker, betydningen av kjønn, alder etc. Her beveger forfatterne seg på tynn is, noe de innledningsvis tar forbehold om. For eksempel hevdes det at kvinner er utsatt fordi de er mer dobbeltarbeidende, mens menn er utsatt fordi de er mer ambisiøse, en påstand som nok må modifiseres i dagens samfunn. Likeledes får man feilaktig inntrykk av at kvinner ikke er mer sårbare for arbeidsstress og negative livshendelser enn menn.

Alt i alt er imidlertid dette en leseverdig bok om et dessverre stadig mer aktuelt emne.

Reidar Tyssen

Institutt for medisinske atferdsfag
Universitetet i Oslo

Sosial ulikhet – et folkehelseanliggende?

Wamala SP, Lynch J, red

Gender and social inequities in health

A public health issue. 266 s. Lund:
Studentlitteratur, 2002. Pris SEK 299
ISBN 91-44-02202-6

Boken om kjønn og sosial ulikhet er en artikkelsamling som er laget etter en seminarrekke ved det svenske folkehelseinstituttet. Det er forbillig at et nasjonalt institutt tar opp slike temaer, og gir ut bok

om temaet. Sosial ulikhet er fremdeles en meget viktig determinant for helsefor-

skjeller, og kjønn er enkelt å operasjonalisere. Likevel er det mange som ikke liker å måle ulikhet på bakgrunn av kjønn; ulikheter på bakgrunn av rase, etnisitet eller sosioøkonomisk status teller liksom mer.

Boken går nesten ikke inn på de biologiske forskjellene mellom kvinner og menn, kanskje fordi mange av bidragsyterne ikke er leger. Kvinners reproduktive rolle er heller ikke eksplisitt problematisert. Derimot er ulikheter knyttet til kjønnenes ulike forhold til arbeidslivet godt drøftet. I det hele har forfatterne av de ulike kapitlene et godt grep om den teoretiske tilnærmingen til analyser av forskjeller knyttet til kjønn.

De empiriske eksemplene, spesielt i kapitlet til Piroška Östlin om kjønn og arbeid, er kortfattede og slående; kvinner deltar i arbeidslivet i økende grad, men på andre premisser enn menn. Arbeidslivet er segregert slik at menn i større grad er knyttet til privat sektor, og kvinner til offentlig sektor. Konsekvensene er lønnsforskjeller, altså sosioøkonomiske ulikheter, men også at arbeidsrelatert helse er ulik for menn og kvinner. Menn er mer utsatt for ulykker, kvinner for psykososial slitasje. Kvinner får oftere vondt i skuldre og nakke, menn i nedre rygg og bein.

Boken har flere internasjonale bidragsytere, og har eksempler fra Venezuela, England og Afrika. Psykososiale faktorer for menn og kvinner drøftes grundig, og problemstillinger knyttet til rehabilitering av kvinner er også tatt opp. Det er en rekke gode kapitler, men det er også en del temaer som ikke er grundig diskutert. Ulik tilgang på helsetjenester er ikke drøftet i detalj, og kvinners og menns ulike sykdomspanorama er heller ikke så grundig diskutert. Boken både tjener og taper på å være rettet mot kvinners og menns roller i samfunnet og spesielt i arbeidsmarkedet. Men for alle som er interessert i sosiale ulikheter er det en viktig bok som setter fingeren på de temaer og komplekse sammenhenger det er viktig å se på.

I en verden der ulikhetene øker, der fattigdommen i økende grad feminiseres og denne fattigdommen får avgjørende innflytelse på barns oppvekstvilkår fordi flere familier nå består av et enslig kvinnelig overhode, er det viktig å få dokumentert faktorer som medvirker også til ulikheter innenfor helse. I Norge og i Sverige er det faktisk forbudt ved lov å diskriminere på bakgrunn av kjønn. Dette gjelder også i helseanliggende. Likeverd betyr ikke absolutt likhet, og det er her denne boken gir et viktig bidrag i å forstå og akseptere de ulikheter som er nødvendige, og dernest å påpeke de andre ulikhetene, de som er urettferdige.

Johanne Sundby

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo